

PRADENO TAJOMSTIEV KOŠICKÉHO HRADU

Ocitáte sa na prahu tajomného dobrodružstva...

Na trase, ktorá vás prevedie minulosťou skrytou v kamenných hradbách, stredovekou dedinou kráľovského Košického hradu. Ten zbiera svoje tajomstvá od 13. storočia. Hrozí, že sa stratíte v spleti legend a príbehov, ktoré šepkajú mŕkve múry...

Preskúmate zákutia, kedy sa po hradbách prechádzali mocní šľachtici aj grófkva Alžbeta Báhoryová s jej deťmi, ozývali sa zvuky rytierskych turnajov i veľkých známych bitiek.

Hrad, ktorého majestátny vzhľad sa týči nad mestom, možno vďačí za svoj vznik mocnému uhorskému šľachticovi Omodejovi Abovi. No možno to ale bol uhorský kráľ Karol Róbert. Pradeno tajomstiev nemá konca. Isté je len, že v tých časoch sa hrad stal symbolom moci a sily a slávneho dostavania sa nikdy nedočkal.

Uvidíte výhľady, ktoré videli oči našich predkov z vtácej perspektívy a budete môcť s hrdosťou povedať, že ste prenikli do tajomstva kráľovského hradu, ktorý patrí k najrozsiahlejším na Slovensku - 6,5 ha.

Presvedčte sa na vlastné oči, že história nie je len nudná učebnica, ale fascinujúci príbeh, ktorý sa odohráva priamo pred nami...

KEDY:

za každého počasia aj ročného obdobia, vhodné oblečení a obutie do prírody

ŠTART:

autobusová zastávka Vyhlídková Veža, Kavečany-Sever, Košice

CIEL:

autobusová zastávka Mengusovská, Podhradová, Košice

AKO DLHO:

na príbehy pohodu pri putovaní si vyčleňte aspoň 2 hod., cca 3 km po prírodnom turistickom chodníku, čaká tam 11 stanovišť s hádankami a nekonečný potenciál miesta na skúmanie

ČO BUDETE POTREBOVAŤ:

pero či ceruzku, otvorené oči, bystrú myseľ a ak ti vedomosti nebudú stačiť, rozumne použi dáta tak, aby ti boli sluhom, nie pánom :)

BUDE QUEST NÁROČNÝ:

vhodný pre deti v sprievode veľkých

ČO OBSAHUJE AREÁL HRADOVÁ:

infocentrum s výstavou a výkladom stredovekého života, fotogaléria archeologických prác, stredoveká osada, prírodný amfiteáter, ruiny Košického hradu, Vyhlídková veža, Vyhlídkový most, malý bufet, ihrisko

Vylúštené písmená zo stanovišť vpíš do hlavnej tajničky a dozvieš sa citát Mateja Korvína, uhorského kráľa (1458 – 1490):

1	2	3	4	5	6		7	8		9	10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23		24	25	26	27	28	29				
30	31	32	33	34		35	36	37	38	39	40	41					

— Od zastávky sa vyber cez parkovisko, smer vyhliadková veža, prvá zastávka bude čo nevidieť.

1)

Hradná stráž

V tieni majestátneho Košického hradu sa už od 14. storočia odohráva príbeh odvahy a hrdosti. Práve tu, na tomto historickom mieste, slúži Hradná stráž, ktorá s neochvejnou oddanosťou chráni hrad a jeho obyvateľov. Za tie dlhé roky zdrevenela. Už stredovekí verní muži slúžili hradným pánom. Strážili hradby a bránili ho pred nepriateľmi. V priebehu storočí sa úlohy Hradnej stráže menili, no jej poslanie zostalo rovnaké: chrániť a slúžiť. Dnes Hradná stráž okrem ochrany hradu plní aj úlohu ceremoniálnej stráže. Ak máte v srdci kúsok dobrodružstva a úcty k prírode, Hradná stráž vám otvára svoje brány.

ÚLOHA: Do tajničky napíš, ako by sa volalo tvoje remeslo, ak by si bol ochranca prírody, študoval a riešil problémy životného prostredia?

--	--	--	--	--	--	--

Prvé písmeno použi do hlavnej tajničky. Vlož ho na miesto 6, 11, 25, 31, 36. Druhé písmeno vlož na miesta 1, 9, 22.

ÚLOHA: Aký obranný predmet drží hradná stráž vo svojich rukách?

--	--	--	--

Prvé písmeno použi do hlavnej tajničky ako tretie.

— Pokračuj chodníkom za nosom.

2)

Bratstvo dubov

Zastav sa na kruhovom nádvorí s dvoma altánkami. V dobách, keď sa úroda nevydarila a hlad sa vkrádal do domov, slúžili dary lesa ako záchrana. Medzi nimi aj žalude, z ktorých sa dala vyrobiť múka bohatá na silu a život. Pred mletím sa žalude museli zbaviť šupky a horkastej chuti. Namáčali sa do slanej vody, alebo sa lúhovali v popole. Sušili sa a mleli na jemný prášok, aby bolo chleba, placiek aj kaše. Táto stredoveká potravina pripomína silu a odolnosť našich predkov, ktorí dokázali prežiť aj v ťažkých časoch vďaka znalostiam a úcte k prírode. Žalude, z ktorých sa kedysi vyrábala múka prežitia, sú symbolom hojnosti lesa a múdrosti starých čias.

ÚLOHA: Nájdi najväčší počet bratov dubov, ktorý tu vyrastajú z jedného kmeňa a zapíš číslo slovom.

--	--	--	--	--	--

Druhé písmeno použi do hlavnej tajničky na miesto číslo 14 a 38.

ÚLOHA: Čo ti pomôže jednoducho určiť vek zoťatého stromu na pni?

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ŠIESTE písmeno použi do hlavnej tajničky na pozíciu 20.

— Pokračuj zvieracím chodníkom, smer napovie múdre zviera. Nezabudni zvieracie drevené plastiky počítat. Zastav sa pri siedmom z ich.

3)

Siedme zviera

V temných hĺbinách stredovekého lesa, kde slnko len ťažko prenikalo cez husté koruny stromov, číhala smrtonosná kráska. Lesklá a lákavá ako smaragd, no skrývala v sebe jedovaté tajomstvo. Sedliaci, hľadajúci obživu si ju ľahko zamieňali s jedlými hubami. Zelený klobúk posiaty bielymi bodkami a biela stopka s prsteňom. Klamlivá imitáciou hojnosti. A tak sa z chutného jedla stávala desivá predzvesť smrti. Inak tomu nie je do dnešných čias.

ÚLOHA: Napíš do tajničky názov kráľovnej smrti medzi hubami. Najjedovatejšia huba vo svete a na Slovensku je?

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

Prvé písmeno z druhého slova tajničky napíš do hlavnej na miesto číslo 33.

— Zvierací chodník končí rysom, prezri si všetky drevené sochy. Mal by si ich minúť 10.

4)

Tajomný rys

Pod labami rysa, nájdeš stavebné zlato. Na vrchu Hradová sa odohrávali fascinujúce príbehy stredoveku. V jeho útrobach sa skrýval poklad pevnejší než meč – andezit. Tmavá skala, naktorej sa hrdo týčili hradby a opevnenia. Vďaka nej odolával hrad nájazdom a chránil mesto ako drak svoje zlato. Zlatá horúčka zasiahla Košice v 13. až 14. storočí. V baniach pod hradom sa blyšťalo bohatstvo, ktoré lákalo ľudí z celého Uhorska – zlato (ťažba napr.: Bankov, Jahodná, Zlatník). Košice sa stali centrom baníctva.

ÚLOHA: Ako sa volá zbierka kamenných nálezov z hradu a okolia?

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Piate písmeno použi do hlavnej tajničky na miesto 32, tretie patrí na miesto 24 a deviate písmeno tajničky vpíš do hlavnej tajničky na 8, 17 a 29 miesto.

— Pred vstupom na hrad ťa vítajú tri drevené sochy ľudí dávnych čias. Úctivo im odzdrav a keď ich budeš miňať, daj sa doprava k amfiteátru. Preskúmaj jeho areál a vyjdi schodmi nahor.

5)

Prvé výhľady

Stojíš na mieste, ktoré je symbolom hrdosti a historickej slávy Košíc. Táto impozantná stavba zo 14. storočia kedysi slúžila ako strážna veža. Dnes ti ponúka úchvatný panoramatický výhľad, za jasných dní sa naskytne aj pohľad na vrcholy Vysokých Tatier. S výškou 21 metrov a priemerom 13 metrov sa Valcová veža radí medzi najstaršie zachované veže na Slovensku. Jej mohutné múry z lomového kameňa majú hrúbku až 3,6 m metra. Vďaka svojej historickej hodnote a jedinečnej kráse bola Okrúhla veža vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku.

ÚLOHA: Ty sa pozri na severozápad a do tajničky napíš geometrický tvar ďalšej dominantnej veže hradu (je časťou opevnenia hradu).

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Druhé písmeno použi do hlavnej tajničky na poradie 26. Šieste zase do hlavnej tajničky na miesto 18.

— Tvoja trasa vedie ďalej chodníkom hrebeňa kopca, smer vyhlídková veža. Niekedy počas 16. až 17. storočia už ľudia začali využívať hrad ako zdroj stavebného kameňa z muriva hradieb. Po zániku hradu kopec intenzívne využili na banskú činnosť. Viditeľné stopy po ťažbe nájdete popri celom hrebeni, aj na západnom svahu kopca.

6)

Vyhliadková veža

V roku Pána 1569, na vrchole kopca Hradová, stála hrdá drevená rozhľadňa pomenovaná po slávnom uhorskom panovníkovi – Rákocziho rozhľadňa. Ponúkala nádherný výhľad na mesto Košice a krajinu, slúžiac ako maják pre turistov a milovníkov prírody. Po takmer osemdesiatic rokoch, v roku 1967 Rákocziho rozhľadňa ustúpila modernejšej stavbe. Vyrástla tu nová, 21 m vysoká veža. S hrdým názvom Vyhliadková veža Hradová, slúži ako strážkyňa mesta a okolia dodnes.

ÚLOHA: Akú rieku vidíš vlniť sa mestom? V staroveku ju volali napríklad HORN. Od 15. st. sa už ale volá:

--	--	--	--	--	--

Druhé písmeno použi do hlavnej tajničky na miestach 2, 13, 15, 19, 28.

— Pokračuj hrebeňom a použi prvé schody nadol k infocentru, ak je otvorené, dostane sa ti výkladu života v stredoveku s výstavou, ktorá sa počas sezóny mení. Máš tu priestor na občerstvenie síl. Potom sa vyber ku skanzenu – stredovekým ľudským obydliam.

7)

Stredoveká osada

13. až 15. storočie v stredovekej dedine. Osada bola obývaná prevažne remeselníkmi a obchodníkmi, ktorí slúžili hradnému panstvu. Stáli tu domy, kostol, krčma, trhovisko. Celý skanzen vybudovali nadšenci histórie a remesiel Castellum Cassovia. Venujú sa rekonštrukcii stredovekého života a jeho prezentácii verejnosti. V dedine vybudovali rôzne dobové stavby – hrnčiarsku, drevársku aj kováčsku dielňu, dom šafára aj zemana. Počas roka usporadúvajú stredoveké trhy, remeselné trhy, rytierske turnaje aj festivaly.

ÚLOHA: Ako sa volá tá časť pôdy, ktorú do dnešných čias používame na výrobu keramiky?

Í	L
---	---

Druhé písmeno použi v hlavnej tajničke na mieste 10 a 27.

— Preskúmaj aj posledný dom a vydaj sa chodníkom ďalej, o chvíľu ťa dovedie ďalšími schodmi hore.

8)

Vyhliadkový most

Košický hrad, rok 1606. Vznešená pani Alžbeta Báthoryová, oblečená v tmavom zamate, prechádza po hradbách a s hrdosťou pozoruje mesto pod sebou. Smrť jej manžela Františka Nádašdyho ju zasiahla, no zároveň jej priniesla do rúk moc nad rozsiahlymi majetkami, vrátane Košického hradu. Krátko na to sa Alžbeta rozhodne pre život v Čachticiach kde začína príbeh „krvavej grófkky“.

ÚLOHA: Postav sa na vyhliadkový most, pod sebou v diaľke vidíš mesto Košice. Zaostri zrak a pri čiernej budove uvidíš najvýznamnejšiu katedrálu východu.

--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Prvé písmeno stredného slova tajničky potrebuješ do hlavnej na miesto 7, 21, 37 a prvé písmeno tretieho slova tajničky napíš do hlavnej na miesto 23, 39.

— Vráť sa pekne na zem, odkiaľ si prišiel, pokračuj chodníkom dole kopcom. Osada je ti za chrbtom, ty klesáš. Na rázcestí si vyber pravo a hľadaj prírodné ohnisko pri veľkej skale.

9)

Živly

Tu nájdi zelenú mäkučkú rastlinu, ktorá sa v dávnej minulosti používala ako izolácia obydľí a odevov, na výrobu matracov a vankúšov, na čistenie a leštenie, pri rôznych náboženských rituáloch a ceremóniách. Suchšené nachádzali využitie v medicíne ako obväzy alebo plienky, používal sa dokonca na výrobu chleba počas hladomorov.

ÚLOHA: Do tajničky napíš, ako voláme miesto s touto plodinou.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Tretie písmeno tajničky vpíš do hlavnej na miesto číslo 12. Piate do hlavnej na miesto 5.

A to bola posledná úloha, posledné písmenko vo veľkej tajničke. Ak si bol šikovný, tak ju máš celú vylúštenú. Žltá turistická značka ťa dovedie až na koniec hľadačky. Storočia formovali hrad, no čas si vybral svoju daň. V 17. storočí ho opustila jeho posádka a hrad pomaly chátral. Až v 20. storočí sa ho podarilo prebudiť z ticha a dnes ťa opäť víta, aby ti pripomenul slávnú minulosť Košíc. Vráť sa niekedy a podel sa o hľadačku so svojimi priateľmi. Duch tohto miesta sa bude tešiť!

Hľadačku pripravila: Mariana **BENEŠOVÁ**, SOSNA o. z.

odborné konzultácie k histórii miesta: Ľuboš **PORADA**, Ondrej **JAKUBČÁK**

MINISTERSTVO
INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA
A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

REALIZOVANÉ S FINANČNOU PODPOROU MINISTERSTVA INVESTÍCIÍ, REGIONÁLNEHO ROZVOJA A INFORMATIZÁCIE
SLOVENSKEJ REPUBLIKY – PROGRAM PODPORA REGIONÁLNEHO ROZVOJA